דבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר: איתיביה אביי לרבה *מדוכה: אם יש בה שום מטלטלין אותה ואם לאו אין מטלטלין אותה. א"ל הא מני ר' נחמיה היא דאמר *אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו. איתיביה (*ב"ש אומרים אין נוטלין את העלי לקצב עליו בשר וב"ה מתירין) *ושוין שאם קצב עליו בשר שאסור לטלטלו. סבר לשנויי ליה כר' נחמיה, כיון דשמעה להא דאמר רב חיננא בר שלמיא משמיה דרב הכל מודים בסיכי זיירי ומזורי דכיון דקפיד עלייהו מייחד להו מקום ה"נ מייחד להו מקום. איתמר ר' חייא ③ בר אבא אמר ר' יוחנן [ב] קורנס של זהבים שנינו ④ רב שמן בר אבא אמר קורנס של בשמים שנינו, מאן דאמר דבשמים כ"ש דזהבים מאן דאמר של זהבים, אבל דבשמים קפיד עלייהו: ואת הכוש ואת הכרכר כו': *ת"ר פגה שטמנה בתבן וחררה שטמנה(א) בגחלים אם מגולה מקצתה מותר לטלטלה, ואם לאו אסור לטלטלה, ר"א בן תדאי אומר [ג] תוחבין בכוש או בכרכר והן מנערות מאיליהם. אמר רב נחמן הלכה כר"א בן תדאי, למימרא דסבר רב נחמן *טלטול מן הצד לא שמיה טלטול *והאמר רב נחמן האי (**) פוגלא: מלמעלה למטה שרי, ממטה למעלה אסיר. הדר ביה רב נחמן *מההיא: מחט של יד ליטול בה כו': שלח ליה רבא בריה דרבה לרב יוסף ילמדנו רבינו: מחט שניטל חררה או עוקצה מהו. א"ל תניתוה מחט של יד ליטול בה את הקוץ וכי מה איכפת ליה לקוץ בין נקובה לבין שאינה נקובה. איתיביה *מחט שניטל חררה או עוקצה טהורה. אמר אביי טומאה אשבת קרמית *טומאה כלי מעשה בעינן, לענין שבת מידי דחזי בעינן והא נמי חזיא למשקלא בה קוץ, אמר רבא מאן דקמותיב שפיר קמותיב *מדלענין טומאה לאו מנא הוא לענין שבת נמי לאו מנא הוא. מיתיבי *מחט בין נקובה בין שאינה נקובה מותר לטלטלה בשבת ולא אמרו נקובה אלא לענין טומאה בלבד *תרגמא אביי אליבא דרבא בגולמי עסקינן דזמנין דמימלך עלייהו ומשוי להו מנא, אבל היכא דניטל חררה או עוקצה אדם זורקה לבין גרוטאות. *אסובי ינוקא רב נחמן *אסיר ורב ששת ישרי, אמר רב נחמן מנא אמינא לה דתנן *אין עושין אפיקטויזין

דבר שמלאכתו לאיסור · אם לריך בשבת לגופו(ב) של מלאכה אחרת של היתר מותר: **מדוכה** · שדוכין בה שום: **אם יש בה שום מטלטלין** · אגב השום: **ואם לאו אין מטלטלין** · כגון ליסב עליה כיון דעיקר מלאכתו לשחיקה דהיא מלאכת איסור משום טוחן: **תשמישו**. תשמיש המיוחד לו: **ושוין** · ב"ש וב"ה שנחלקו בטלטול את העלי לקצב עליו בשר ביו"ט: **שאם קצב עליו בשר** · שעשה לצורך שמחת יו"ט: **שאסור לטלטלו** · דהאי דקשרו ב"ה משום שמחת יו"ט קשרו אלמא משום דעלי מלאכתו לאיסור [לכתישת טרגים וטיסני וקליפת עלים לעבד בהן עורות] אסור: **הכל מודים** · רבנן דאיפלגו אדר' נחמיה: **בסיכי זיירי ומזורי** · כלי לבעין הן ורבינו הלוי פירש כלי אורגין סיכי הן עמודין, זיארי הן קנים שבשתי, ומזורי · כובד עליון ותחתון, ולשון נראה לי דזיארי לשון עולרים הן כמו מעלרתא זיירא (ע"ז דף ס:): **דקפיד עלייהו** · האומן שלא יתקלקלו ושלא יתעקמו: **מייחד להם מקום** · מקצה להן בידים: **הכי נמי** · עלי ומדוכה: **קורנס של זהבים** · אע"פ דקפיד עליה קצת שצריך שיהא חלק לרדד טסין אפ"ה כיון שמתקן על ידי הכאה שמכה על הסדן לא מקפי ליה וכ"ש של שאר נפחים כרכא: **בשמים** · לשחוק בו: **קפיד עליה** · שלא ימאס: **פגה** · תאנה שלא בשלה כל צרכה וטומנין בתבן להתבשל ותבן מוקצה הוי לטיט: **אם מגולה מקצתה** · יכול לאוחזה במקום המגולה דאפי' טלטול מן הצד ליכא שאין צריך להגביה התבן אלא מגביה מקום המגולה והתבן נשמט ונופל: **פוגלא** · צנון שהטמינו בארץ ונתגלה ראשו: **מלמעלה למטה שרי** · אם היה העליון שלה למעלה והקצר למטה וכשהוא שולפה הוללה מעליון שלה לתחתון שלה ורוחב הצנון למעלה מותר דליכא טלטול לעפר כלל שהרי נתגלה ראשו: **ממטה למעלה אסור** · שמזיז עפר לפי שהגומא קצרה מלמעלה ורוחב הצנון מלמטה ואע"ג דטלטול עפר מן הצד הוא שאינו אוחזו ממש בידו: **חררה** · חור שלה: **עוקצה** · פויינט"א: **מהו** · לטלטלה מי בטל תורת כלי מינה או לא: **כלי מעשה** · שמעשה שלו קיים: **ולא אמרו נקובה** · להיות תורת כלי עליה יותר משאין נקובה אלא לענין טומאה וקס"ד דבנטל חור שלה קאמר דלענין טומאה בטל שם כלי מינה ולטלטול שרי: **בגולמי** · גולמי מחטין העומדות ליקב - דנקובה נגמרה מלאכתה ושאינה נקובה אינה נגמרה מלאכתה הלכך לענין טומאה הוא דלא הוי כלי אבל בטלטול שריא דחזי לקוץ: **דמימליך** · ולא נקיב לה: **ומשוי לה מנא** · כמות שהיא ולנטילת קוץ: **גרוטאות** · שברי מתכות אדם זורק' לבין גרוטאו' ובטל שם כלי מינה: **אסובי ינוקא** · להחליק סדר אבריו, כשהוא נולד אבריו מתפרקין וצריך ליישבן: **אסיר** · דדמי למתקן:

אפיקטויזין

בסיכי זיירי ומזורי · פי' בערוך* פי' סיכי הם יתדות המוכנין לנפץ בהן משי וכיולא בה תרגום יתדות סיכי זיירי כלי עץ כמו קרסים שכובשין בהן בגדים דתנן (לקמן דף קמא·) מכבש של בעלי בתים מזורי כלי עץ שהכובס מכה בו הבגדים על האבן שמלבנו ואלו כלים מקפיד עליהם שלא יתעקמו ולא יתפגמו שלא יתקלקלו הבגדים והמשי ומסיח דעתו מלטלטלן וכן מפרש בירושלמי זיירי דין עצר ביה מזורא דין חביט ביה ולפי' הקונט' דמפרש מזורי כובד עליון וכובד תחתון נ"ל דסבירא ליה כמאן דאסר בפרק אלו קשרים (לעיל דף קיג·): **הא** נמי מייחד לה מקום · מ"מ משום שמחת יו"ט מותר לטלטלו לקצב עליו בשר: *)**הדר** ביה רב נחמן מההיא · מסתברא דמההיא הדר ביה מדאמר בפרק תולין (לקמן דף קמא·) אמרי בי רב תניא דלא כרב נחמן: **פגה** שהטמינה כו' · מיירי שהניחה שם מע"ש ליטלה אבל אם הניחה שם לכל השבת הוי בסיס לדבר האסור כדאמר לקמן בפרק נוטל (ד' קמב:) גבי אבן שעל פי החבית לא שנו אלא בשוכח אבל במניח נעשה בסיס לדבר האסור: **האי** פוגלא · וא"ת האי פוגלא היכי דמי אי במניח מ"ט דמאן דשרי מלמטה למעלה הא אפילו ניעור לא שרי כ"ש טלטול מן הצד ואי בשכח מ"ט דמאן דאסר אפי' טלטול גמור שרי לצורך לטלטל אגב היתר לקמן בפרק נוטל (קמא. וד' קמב:) במעות שעל גבי הכר בצריך למקומו דמטלטלו בעודן עליו והאבן שעל פי החבית כשהוא בין החביות מגביה ומטה כ"ש טלטול מן הצד וי"ל דמניח על מנת ליטלה איירי אע"ג דשכח דמי כמו טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל בסוף במה טומנין (לעיל דף נא·) דשרי לנער משום דאין מניח לכל השבת ובעצמות וקליפין דריש ביצה (ד' ב·) דשרי ב"ה לסלק את הטבלא ולנער מ"מ לא היה לו להניח באותו ענין שיצטרך טלטול מן הצד ועצמות וקליפין לא מסתייה דלא ליגח בהן על גבי השלחן וטמן וכיסה דפרק במה טומנין (לעיל ד' נא·) אין לחוש כיון דאפשר בניעור דאפילו טלטול מן הצד ליכא א): **מדלענין** טומאה לאו מנא לענין שבת נמי לאו מנא · תימה הא תנן לקמן *כל הכלים הניטלין, שבריהן ניטלין אע"ג דלענין טומאה לא הוי מנא כשנשבר אלא על ידי ייחוד לפי' הקונטרס דסוף המלניע (לעיל דף צה:) וי"ל דה"פ מדלענין טומאה לאו מנא אפי' על ידי ייחוד דכיון דניטל חררה או עוקצה לא מהני ביה ייחוד לענין שבת נמי לאו מנא היא אבל היכא דהוה מנא לענין טומאה ע"י ייחוד איכא למימר דהוי מנא לענין שבת אפי' בלא ייחוד כיון דיכול להיות כלי לענין טומאה וכן משמע בסמוך דתרגמא אביי אליבא דרבא בגולמי דזמנין דמימלך עלייהו ומשוי להו מנא משמע דלהכי מותר לטלטל אע"ג דטהורה היא דלהכי לא מימלך עלה כיון שרוצה ליחדה להיות כלי ב): **אסובי** ינוקא · לאו היינו לפופי ינוקא דשרי [בפרק במה אשה (לעיל דף סו:) ולקמן בסוף חבית (דף קמז:) דהיינו שכורכין אותו בבגדים וקושרים בחגורה רחבה וכן פירש בקונטרס בסוף מפנין ג)] כי היכי דלא תקשי דרב נחמן אדרב נחמן דשרי התם לפופי והכא אסר אסובי, והא דתנן בפ' חבית (שם) אין מעצבין את הקטן פריך לה התם, ואההיא דלפופי ומוקי לה בחומרי שדרה דמיחזי כבונה, וקשה דמייתי לה מאין עושין אפיקטויזין שהוא תיקוני גברא כדפירש בקונטרס, הוה ליה לאתויי מסיפא דאין מעצבין את הקטן דהוי נמי תקוני ינוקא ודמי טפי שהכל בקטן מענין אסובי: ופירש רבינו תם דהכי נמי מייתי ונקט רישא °אין עושין אפיקטויזין כו' - עד - אין מעצבין:

וסכינה

א) [ועי' תוס' לעיל דף נא. ד"ה או טמן]. ב) [וע"ע תוס' חולין דף נה. ד"ה שיעורן]. ג) [דף קכט:] *) שייך לקמן קודם ד"ה מדלענין

עין משפט נר מצוה

[עין זיירי]

ו א טוש"ע או"ח סימן תלט סעיף ה:

ז ב מיי' פכ"ה מהלכות שבת הלכה ז סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שח סעיף ג [ועי' בב"י]:

ח ג מיי' שם הלכה טו סמג שם טוש"ע או"ח סימן שיח סעיף ט:

ט ד ה מיי' שם הלכה ח סמג שם טוש"ע או"ח סימן שח סעיף יא:

י ו מיי' פ"ב מהלכות שבת הלכה יד ופכ"א הלכה לא טור שו"ע או"ח סימן של סעיף ט:

רבינו חננאל

לתבשיל וכדומה לו. ולא מצא רב יהודה פירוקי והעמיד רבה משנתנו בקורנס של נפחים וה"ה לכל קורנס. ושמעינן מינה דכל דבר שמלאכתו אפי' לאיסור כגון מלאכת הקורנס של נפחים שהן עושי מלאכת כלי נחשת וברזל. ומלאכתם [זו] שהוכנו לכך אסורה בשבת. אם הוצרכו (לומר) [לדבר] שהוא מותר בשבת. כגון פיצוע האגוזים שהן הכנת מאכל ואינה מלאכה מותר. ואקשינן עליה והא מדוכה אם יש בה שום מטלטלין [אותה] ואם לאו אין מטלטלין אותה. דכיון שמלאכתה לאיסור היא אפי' לצורך גופה אין מטלטלין אותה. ופריק ליה מני מתניתא ר' נחמיה היא דאמר אין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו. פי' מצאנו ר' נחמיה שאמר בפי' אפי' טלית ואפי' [תרווד] אין ניטלין אלא לצורך והיא טלית ללבישה. ותרווד לאכל בו ומתני' דקתני נוטל אדם קורנס לפצוע בו [וקרדום] (ומרוכה) דלא כר' נחמיה. ותוב אקשי' עליה ושוין שאם קצב עליו בשר ופשוטה היא. ומוקמינן להני מתניתא לדברי הכל ואפילו לרבנן ומודו רבנן במדוכה ובעלי' דכיון דקפיד עליה מכין עליה מקום וגמר בדעתו שלא לטלטלן מאותו מקום. לפיכך אסור לטלטלן מן המקום המוכן להם. ודין אלו כדין סיכי זיירי ומזורי. פי' סיכי הן יתדות המכונין לנער בהן משי וכדומה לו. והן תרגום של יתדות סיכי. זיירי. כלי עץ כגון קרשים שכובשין בהן הבגדים. כדתנן מכבש של בעלי בתים. מזורי כלי עץ שהכובס מכה בו הבגדים על אבן בעת שמלבנן. ואלו כולן קפיד עליהן שלא יתעוותו או יפגמו. שאם יפגמו יקרעו הבגדים והמשי. לפיכך מסיח דעתו מטלטולן ונעשו מוקצים ועל כן אסור לטלטלן. וכך זה מפורשין בתלמוד א"י. בזייר די [במכונה] עצר ביה · במזורה. די חבוט ביה (בכיבאנא) די כתיש ביה. ונתברה דברי משנתנו כי כל הקורנס מותר לפצוע בו אגוזין ואפי' קורנס של זהבים. ובקורנס של בשמים חלקו בו ר' חייא בר אבין ורב שמן בר אבא משמיה דרבי יוחנן. ר' חייא אוסר. ורב שמן מתיר. ומסתברא כר' חייא הדא דכיון דקפיד עליה דלא ליפגם כזיירי דמי. ותוב דהוא אשכחן דהוה תדיר קמי ר' יוחנן דהות גריס ודייק. והוה מהדר תלמודיה עליה כל תלתין יומין: ת"ר פגה שטמנה בתבן וחררה שטמנה בגחלים אם מגולה מקצתה מותר לטלטלה ואם לאו אסור. אלעזר בן תדאי [אומר] תוחבן בכוש או בכרכר והן נגערות מאליהן. פי' פגה כדכתיב התאנה חנטה פגיה והן פירות שלא נתבשלו באילן וטמנן בתבן להתבשל בחמות התבן להוכשר לאכילה. וחררה ע"ג גחלים שטמנה בהן ליאפות מבעו"י ובא בשבת לנוטלן ת"ק סבר אסור להסיר הגחלים או התבן מעליהן וליטלן. אלא אם מקצתן מגולין אוחז בידו המקום המגולה ושומטן ואם אין בהם מקום מגולה בחררה בלא גחלים. ובפגה בלא תבן אסור לטלטלן. ואלעזר בן תדאי סבר אע"פ שאין בהן מקום מגולה תוחבו בכוש או בכרכר. פי' נועץ בהן כוש והוא דתנן כוש שבלע את הצינורא או כרכר שהוא וכו'. ומגביהן ונופלין התבן או הגחלים מאליהן ואח"כ נוטלן בידו שלא נמצא טלטול הגחלים והתבן כדרכן אלא מן הצד. ואמר רב נחמן הלכה כאלעזר בן תדאי. ומקשינן וכי רב נחמן סבר דטלטול מן הצד לאו שמיה טלטול. והא רב נחמן בפרק ר' אליעזר אומר תולין. בסופו בגמרא הקש שע"ג המטה לא ינענענו בידו כו'. אמר רב נחמן האי פוגלא מלמעלן למטן שרי.

מבנה: △ קושיות ז' ת"א ונאמר דכל שמלאכתו לאיסור לצורך גופו מותר [illegible]

נושא: טלטול מן הצד

נושא: מחט שניטל חור שלה מהו בטלטול

ר' יוסף - מתיר

רבא - אוסר

מבנה: ר' יוסף קושיא אביי מתרץ רבא קושיא אביי מתרץ

נושא: אסובי ינוקא

מסורת הש"ס

[לקמן קכד. תוספתא פי"ד]

[לעיל נו. וש"נ]

ביצה יא.

[לעיל מג: לקמן קמח.]

שם

(**) פוגלא: צנון - רוחב שלה למעלה

לעיל נב: כלים פי"ג מ"ה

[לעיל ס.]

[לעיל קיב.]

לעיל נב: [תוספ' דכלים ב"מ פ"ב]

לעיל נב: וש"נ]

[בערוך פירש כשנפלה ערלת הגרון של תינוק משימה החיה אצבעה בפיו ומסלקת אותה הערלה ופעמי' שמקיא התינוק ע"כ הקשה לו והא אין עושין אפיקטויזין עכ"ל ועיין בהרא"ש מ"ס שם על הגליון]

הגהות הב"ח

(א) גמ' וחררה שטמנה. נ"ב לשון רש"י בעירובין דף עז וחררה שהטמינה אתמול בגחלים ועכשיו כבו ומכ"מ מוקצין הן אבל לא כבו לא דמתוך שנהפכי' מכבה את התחתונות ומבעיר את העליונות כדאמרינן בכריתות: (ב) רש"י ד"ה דבר שמלאכתו וכו' לגופו למלאכה כצ"ל ותיבת של נמחק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה הני נמי עלי ומדוכה. ע"ל פא ע"א ברש"י ד"ה מדוכה קטנה: תוס' ד"ה פגה שהטמינה וכו' מיירי שהניחה. עיין לעיל דף נא ע"א תוס' ד"ה או טמן: תוס' ד"ה מדלענין וכו' לאו מנא אפילו ע"י יחוד. ע"ל דף מט ע"ב תוס' ד"ה לא אמרו: תוס' ד"ה אסובי ינוקא וכו' אין עושין אפיקטויזין. וכזה כתבו תוס' בשם ר"ת שבועות דף ט ע"ב ד"ה כדאמר ושם מח ע"א ד"ה ומאן דתני ובגיטין דף פ ע"ב ד"ה זו דברי ר"מ ובנזיר דף נד ע"ב ד"ה למדני. ובברכות דמ"ס ע"א תוס' ד"ה ג' שאכלו אינן רשאין להלק ובמעילה דף יב ע"ב תוס' ד"ה חלב המוקדשים: בעין משפט אות ו' מיי' פכ"א מהלכות שבת. לא נמצא שם מזה. וע"ש בהלכה ל"א ובהה"מ:

רב נסים גאון הכל מודין בסיכי זיארי ומזורי. בגמרא דבני מערבא גרסי זיריה דו עצר בה מזורי דו חבט בה וסיכי הן יתדות וגלוי הוא הדבר וידוע לכל: